

Es audzēšu, tu meklē tirgu

■ Ogu audzēšana un pārdošana iet roku rokā, ar pirmo daļu vietējie saimnieki tikt galā, bet ar otru klājas grūtāk

Pērn Latvijā bija padevusies laba smiltsērkšķu raža, taču audzētāji saskārās ar realizācijas grūtībām. Lielākie starptautiskie ogu iepircēji no vietējiem smiltsērkšķus neiepērkot, savukārt mazāku uzņēmumu noliktavas esot pilnas.

MONIKA SPROGE

Kopumā sarukuši arī eksporta apmēri, jo lielu daļu tirgus atnēmuši rumāni, kuru ogas ir lētākas. Lai konkurētu, nozarē jādomā par kooperāciju, taču, pretēji pōliem, latviešiem ar kooperēšanos neveicoties, pārdomās dalījās uzņēmējs Andris Krūzkops - viens no lielākiem Burtnieku novada ogu audzētājiem un pārstrādātājiem, uzņēmuma "Cietais rieksts" īpašnieks.

Plašs sortiments

Uzņēmums audzē smiltsērkšķus trīs hektāru platībā. Pagājušajā gadā novāktas piecas tonnas ogu. Tās ir lielas un suligas, vien dažviet nelielus postījumus nodarījušas raibspārnu mušas. Šī siltā ziemā varētu veicināt slimību izplatišanos, tas rada bažas, gaidot nākamo sezonu. Uzņēmums smiltsērkšķus arī iepērk, turklāt ne tikai no tuvējās apkārtnes audzētājiem. Matīšos savu ražu realizē saimnieki pat no Sables un Daugavpils.

"Audzējam arī upenes, ražojam saldētas un kaltētas ogas. Pie-dāvājam smiltsērkšķu sulu. Šobrīd sortimentā ir 14 veidu ogas, sākot no upenēm, jāņogām, avenēm, zemenēm, beidzot ar meža veltēm - mellenēm, dzērve-nēm, brūklenēm un lācenēm, pie-nemam arī gailenes, ābolus.



■ AUDZĒ UN PĀRSTRĀDĀ DAŽĀDAS OGAS. SIA "Cietais rieksts" Ražošanas daļas vadītāja Indra Roda (no kreisās) un īpašnieks Andris Krūzkops.

Foto: MONIKA SPROGE

Lielākais vairums, ko no savām smiltsērkšķu platībām esam ievākuši, ir deviņas tonnas, bet mūsu saldējamām kamerām ir 40 tonnu kapacitāte, tāpēc, dažādojot produktu klāstu, sadarbojamies ar citiem ogu audzētājiem," skaidro uzņēmuma Ražošanas daļas vadītāja Indra Roda.

"Cilvēki mums zvana, interesējas, ko darīt ar zemes pleķīti, kādu kultūru stādīt. Prasa, vai tad, kad stādījumi sāks ražot, ogas nēmīsim pretī un tieši kādas ogas mūs interesē? Šobrīd izveidoju-sies laba sadarbība ar vietējiem audzētājiem, tāpēc priekšroka tiem, kas ir stabili partneri," saka I. Roda.

Izaudzēt par maz, jāprot pārdot

I. Roda piebilst, ka daudzi saimnieki labprāt audzē, bet par pārstrādi nedomā. Gaida no citiem uzpirkšanu un jaunu tirgu meklēšanu. "Tikko ievirzās sarunas, ka, pārstrādājot ražu produkcijā, būtu lielākas iespējas attīstīties, cilvēki sāk īdēt, ka tas prasa investīci-

jas, laiku un resursus, bet peļņu gribas jau tagad. Un otra lieta, ar ko nākas saskarties - ja reiz esam nēlēmuši saimnieket bioloģiski, tad šī apņemšanās jāpilda, lai nerodas situācijas, ka produkcijas analīzes parāda - kāds piegādātājs nav bijis godīgs. Tad krava ir atpakaļ un eksporta tirgus ar kādu valsti sabojāts, cieš visi. Tā nesen bija biškopjiem. Ar šādu attieksmi nevar runāt par kooperāciju vai sadarbību. Varbūt vajadzētu stingrus līgumus ar drakoniem noteikumiem, bet, tikko par kaut ko tādu ierunājas, neviens negrib parakstīties - kas vainīgs, tas bai-līgs."

"Sagrabīnāt jau var, bet Latvijā trūkst vairāku kēdes posmu, pie-mēram, glabātavas, saldējamās kameras, nav ogu attīrīšanas ie-kārtu. Un tā varētu turpināt. Izaudzēt ir viens, bet dabūt produktu tirgojamu, tas ir pavisam kas cits. "Cietais rieksts" ogas tīra ar rokām, bet, ja raža ir 1000 tonnu, tas vairs nav roku darbs," saka Ražošanas daļas vadītāja.

Uzņēmums gadu gaitā iemācījies strādāt pēc pieprasījuma, vien loti nelielu produkcijas daļu eksportē kādam Beļģijas restorānu

tīklam. "Tagad Kurzemes pusē smiltsērkšķu audzētāji pamazām veido kooperatīvu, aicina pie sevis, jo it kā esot atrasts eksporta tirgus, bet cena Rumānijas produkcijas dēļ zema. Vienīgais, tur smiltsērkšķu ogām ir sliktā kvali-tātē - tās ir mazas, skābas, toties uz pusi lētākas. Taču, šķiet, Eiropas uzpircēji sapratuši, ka ce-na neatsver kvalitāti, sāks meklēt kaut ko labāku, bet mums, Latvijas audzētājiem, tie bija divi grūti gadi," saka A. Krūzkops.

Kooperācija neizdodas

Uzņēmuma īpašnieks bilst, ka "Cietais rieksts" nav iesaistījies nevienā kooperatīvā, arī paši nedomā par kooperatīva izveidi. "Latviešiem ar kooperēšanos klājas grūti, laikam tāda mentalitāte. Nesen biju pieredzes braucienā Polijā. Polj domā, kā būs pēc ga-da, pieciem vai septiņiem. Latvieši turpretī visu grib ātri, tagad, par labāku cenu un skaita otra makā kapeikas. Tikko ir grūtāks ražas gads, pieslienās tur, kur

maksā vairāk, bet tas situāciju pa-dara gaužām nestabilu. Šāda skraidīšana starp uzpircējiem, ku-ri ir ieinteresēti kvantitatē, rāda, ka ar mums nevar rēķināties. Poļi ir vienoti, bet mēs velkam to de-ķīti katrs uz savu pusi, tāpēc ko-operatīvi Latvijā neattīstās, protams, ar atsevišķiem iznēmu-miem," saka A. Krūzkops.

Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas (LLKA) izpilddirektore Linda Uzkalne ie-skicēja, ka lielākais klupšanas ak-mens, kāpēc kooperatīvi aiziet pa "skuju taku", esot mūsu apbrīno-jamā spēja vērot neiesaistoties. LLKA izpilddirektore saka, ka daudzi neizprot kooperatīva bū-tību, domājot, ka kooperatīva val-dei jāceļas un jākīrt par saviem biedriem, jāmeklē atbalsta iespējas, jāmeklē eksporta tirgus, taču tā gluži neesot. "Līdzko zem-nieks kļūvis par kooperatīva biedru, viņa paša interesēs ir mes-ties iekšā ar sirdi un dvēseli. Atrotīt piedurknēs un piedalīties eksporta tirgus meklējumos, ja tāds ir kopējais mērķis. Bet diem-žel dzirdam, ka kooperatīvi likvi-dējas tāpēc, ka biedri grib tikai nevēlēt un uzskata, ka biedru nauda ir viss, kas no tiem nepieciešams. Vairums šādu kooperatīvu iz-nīkst, jo tiem nav viena spēcīga un kompetenta vadītāja, un viņi tādu arī negrib algot. Vieglāk ir izvirzīt kādu no biedriem, bet tādā gadījumā, loti iespējams, ko-operatīvs piedzīvos stagnāciju."

Kā būtisks kooperācijas attīsti-bu bremzējošs faktors esot uztvre-re "tavs būs mans". Protī, kooperatīvi veidotī ar domu atrisināt "manas", nevis "mūsu" problēmas. "Ir nācīes piedalīties pre-zentācijās, kurās kooperatīva vadītājs autoritatīvā manierē stāsta par kooperatīva sasniegumiem, savā valodā lietojot frāzes "mans uzņēmums". Ja veidojam sadar-bību, tad tāds jēdziens vispār nedrīkst būt! Kooperatīvs nespēs veiksmīgi darboties, ja tiks vei-dots konkrētu ražotāju interešu apmierināšanai, vai arī tad, ja da-lībnieki vēlas tiesības, nevis pie-nākumus," sarunā akcentēja L. Uzkalne. □

Var saņemt atļauju zosu medībām

MONIKA SPROGE

Biedrība "Zemnieku saimnieki" kopā ar Dabas aizsardzības pārvaldi (DAP) aicina graudkopjus iesniegt pieteikumus par zosu letālo atbaidīšanu. DAP speciāliste Gita Strode "Druvu" informēja, ka iesniegumu pie-nemšana tikko sākusies, bet sa-nemts jau vairāk nekā 90 pieteikumu medību atļauju saņemšanai un to skaits ik dienu strauji pie-aug. Līdz šim zosis pavasarī, mig-

rācijas laikā, bija nemedījama suga. Tagad, saņemot atļauju, saimnieki varēs medīt zosis ārpus normatīvajos aktos noteiktajiem medību terminiem, lai pasargātu sējumus no migrējošo putnu nodarītājiem postījumiem. Zosis drīkstēs nošaut, atsevišķos gadījumos limitētu skaitu (līdz 20) putniem.

Lai nepieļautu nopietnu kaitē-jumu labībai un kultūraugu sēju-miem, katram iesniedzējam, kas piesakās, jānorāda informācija, aprakstot situāciju par pēdējiem 2-3 gadiem ar pamatojumu, cik hektāru sējumu un kādus kultūr-augus zosis nopostījušas, cik fak-

tiskos zaudējumus radjušas, kā arī cik ha kopumā saimniecība apsaimnieko. Saimniekiem jānorāda, kuri zosi atbaidīšanas pa-sākumi ir izmantoti un kāpēc tie nav bijuši veiksmīgi.

"Saimnieki, lai novērstu postī-jumus, izmantojuši dažādas put-nu atbaidīšanas metodes: putnu-biedēkļus, lentes, skaņas lielgal-balus, petardes, gaismas lāzerus un citus. Taču gaisa lielgalabali traucē kaimiņiem, tāpēc tos ne-var izmantot, turklāt putni loti ātri pierodot pie visiem atbaidīša-nas veidiem, tas liek secināt, ka visas šīs darbības nav bijušas efektīvas. Piemēram, spīdīgās

lentes un putnubiedēkļi nav traucējuši zosim ielaisties laukā.

Atļauju izsniegšanas mērķis, bet atļaut nošaut pāris zosu, lai putniem rastos bijība pret cilvēku. Vērtēsim, cik efektīva izrādī-jusies šī pieeja, domājams, zau-dējumu apmēriem vajadzētu vērā nemami samazināties. Ja tas ne-notiks, atļauju izsniegšana nebūs sevi attaisnojusi un turpmākos gados to vairs nepraktizēs," skaidro G. Strode. Speciāliste piebilst, ka starp visām migrējo-šajām zosu sugām divas ir aizsargājamas, tāpēc DAP aicina būt uzmanīgiem, izvērtējot mērķi,

pret kuru pavērst stobru.

Pēn aptuveni 180 lauksaim-nieku bija iesnieguši pieteikumus DAP ar prasību kompensēt 2019. gada pavasarī zosu nodarītos zaudējumus 3500 ha lielā platībā (pēc stāvokļa 27. maijā). Sa-līdzinājumam – 2018. gada DAP saņēma desmit pieteikumus par 140 ha platībā nodarītājiem zau-dējumiem.

Atļauju var iegūt no 2020. gada februāra līdz maijam vai atkarībā no tā, kā zemnieku saimniecība vienojusies ar medību kolektīvu. Pēc DAP sniegtais informācijas Kurzemes pusē sējumos jau ma-nīti pirmie zosu bari. □